

พุทธปัญญา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๑

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เมื่อวานพูดเรื่องสมาธิไว้ ว่าสมาธิเป็นหลักของพุทธศาสนา สมาธิของพุทธศาสนา เห็นไหม แล้วเปรียบพื้นฐานสมาธิของมนุษย์มันมีอยู่แล้ว เพราะอะไร? เพราะจิตที่ว่าเป็นพายูปั่นป่วนไป พายูปั่นป่วนขนาดไหนก็แล้วแต่ พายุดึงสงบ ความเกิดขึ้นทุกอย่างมันต้องแปรสภาพทั้งหมด ไม่มีสิ่งใดคงที่โดยธรรมชาติอยู่แล้ว จิตที่ฟุ้งซ่านมันต้องสงบลง มันก็เป็นสมาธิโดยธรรมชาติใช่ไหม?

คำว่าธรรมชาตินี้รู้ได้เพราะเหตุอะไร? รู้ได้เพราะพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วต่างหากนะ ถ้าเมื่อก่อนจะพูดอย่างนี้ไม่ได้เลย ไม่มีใครมีปัญหาจะรู้เรื่องอย่างนี้เลย คนที่เข้าไปเสพสมาธิ คนที่ติดสมาธิได้ พวกฤๅษีชีไพรทำสมาธิได้ เขาเหาะเหินเดินฟ้าไป กำหนดรู้ไป เพราะอย่างนั้นถึงบอกว่าสมาธิเป็นเรา เราเป็นสมาธิ เป็นอันเดียวกัน มันถึงไม่สามารถเป็นวิปัสสนาสามารถชำระกิเลสได้ ถึงไม่มีพระอรหันต์ไป แล้วก็ต่างคนต่างสำคัญตนกันว่าเป็นพระอรหันต์

สมัยก่อนพุทธกาลมีคนปฏิบัติญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์มากมายเลย แต่ไม่มีจริงสักคนหนึ่ง เพราะอะไร? ก็ดูอย่างเช่นการประพฤติกฎปฏิบัติในปัจจุบันนี้ เห็นไหม พระที่เข้าไปจิตสงบ พอแว้งแว้งเข้าใจว่าอันนั้นเป็นผลไป อันนั้นก็เป็นผลเพราะจิตกับสมาธิเป็นอันเดียวกัน มันไม่รู้ว่าจะสมาธิจะเสื่อมได้ไง

เพราะคนเข้าไป นี่เหมือนกับเราเป็นเด็ก เราไม่สามารถใช้เงินได้ เราไปเจอเงินมหาศาลเลย แล้วเราไปเอาเงินนั้นมา เราซื้อได้ เด็กเงินนั้นก็ต้องหมดไป พอหมดไปแล้วถึงรู้ว่าเงินหมดไป พอหมดไป พอเสื่อมแล้วก็ไม่สามารถหาเงินได้อีกเพราะเป็นเด็ก เด็กไม่สามารถหาเงินเป็นล้านๆ ได้ เพียงแต่เข้าไปเจอสมบัติมรดกตกทอดมา

จิตเวลามันสงบเข้าไปมันก็เหมือนกัน มันเข้าไปแล้วมันตื่นตื่น มันเว้งว้าง มันว่าอันนี้เป็นผลไง ไม่มีทางหรอกที่ว่าจะมีความรู้ที่ว่าพายุเกิดขึ้นแล้วพายุต้องสงบตัวลง น้ำขึ้นแล้วต้องลง จิตเจริญแล้วต้องเสื่อม จิตสงบแล้วมันต้องออกมาฟุ้งซ่าน ถึงว่าความที่ว่าพุดนี้เพราะเราพุดในวงของศาสนาพุทธ

ปัญญาของชาวพุทธ เพราะว่าสมาธินี้ พอจิตมันสงบมันก็สงบไปซะไหม? พอสงบแล้วถอนออกมา ถึงถอนออกมาแล้วเปรียบเทียบ มันเปรียบเทียบว่าจิตนั้นมันเป็นทุกข้ออยู่ ทุกข้อนี้ยังไม่ได้แก้ไข เปรียบเหมือนกับน้ำขุ่นๆ พอมันสงบตัวลง เห็นไหม ตะกอนมันนอนกัน น้ำนั้นก็ใส พอเขย่งน้ำมันก็ขุ่นอย่างเก่า

สมาธินั้นเป็นอย่างนั้นโดยปกติของมันอยู่อย่างนั้นตลอดเวลา แต่เราก็ไม่รู้ คนที่ปฏิบัติก็ไม่ได้ไม่รู้ ไม่มีใครรู้และสามารถทำได้ พระพุทธเจ้าสยมภูตรัสรู้ด้วยตัวเอง แล้วเห็นความเป็นจริงแล้วค่อยกลับมาสอนใจ กลับมาสอนว่าเวลาขยับออกมาเป็นแบบนี้ จิตมันสงบแล้วมันก็ต้องเสื่อมไปแล้วกิเลสมันก็อยู่ในหัวใจ ตะกอนนี้อยู่ในน้ำตลอดเวลา อนุสัยย่อมกิเลส ย่อมในหัวใจนี้ตลอดเวลา วิปัสสนาญาณนะ ชำระฆ่ากิเลส ปัญญาญาณ ปัญญาที่การมัคคะอริยสังขัง เห็นไหม มัคคะอริยสังขัง การหมุ่นของมัคคะใจ

มัคคะอริยสังขัง ปัญญาที่พระพุทธเจ้าสอนศีล สมาธิ ปัญญา ปัญญาเท่านั้นสามารถชำระกิเลส ปัญญาเป็นเครื่องชำระกิเลส ไม่มีว่าสมาธิเป็นเครื่องชำระกิเลส ปัญญาเป็นเครื่องชำระกิเลส ปัญญาของโลก โลกียปัญญา ปัญญาการผูกมัดใจ ปัญญาการหาความทุกข์ ปัญญาประกอบธุรกิจ ปัญญาการหาไฟมาใส่ตนใจ

แต่ปัญญาของภวานามยปัญญา ปัญญานี้มันเป็นภวานามยปัญญา ปัญญามันเป็นเหมือนกับพวกสารเคมีใจ มันเป็นปฏิกิริยาของเคมีเข้าไปทำให้ตะกอนนอนกันนั้นหมดไปไปเป็นการชำระใจ ตัวปัญญาดังว่าเป็นปัญญาที่ชำระกิเลส ปัญญาเข้าไปทำปฏิกิริยากับไอ้กิเลสในหัวใจที่มันนอนเนื่องในหัวใจ อนุสัยนี้ขาดออกไป

พอมันขาดออกไป อนุสัยนั้น น้ำที่หมองขุ่นไปด้วยตม มันโดนกำจัดไอ้ขุ่น ไอ้ตมออกไปมันถึงใสจริง มันถึงเข้าใจว่าใสจริงเพราะว่ามันไม่มีโคลนไม่มีตม มันถึงได้ย้อนกลับมาดูถึงสมาธิที่ว่าเมื่อก่อนนี้สมาธิสงบตัวลง โคลนตมมันสงบตัวลง มันนอนกัน ตะกอนนอนกันแล้วขยับขึ้น มันเป็นไปอย่างนั้นอยู่ตลอดเวลา

ความเห็นอย่างนี้จะเห็นได้ก็ต่อเมื่อปัญญาได้ชำระล้างทะลุทะลวงจนผ่านออกไปแล้ว มันเป็นพุทธปัญญา ปัญญาการชำระกิเลสไป ปัญญาอันนั้นถึงเห็นนะ นี่เวลาพูดถึงสมาธิๆ ไรว่า พุทธสมาธิ สมาธิที่เป็นของชาวพุทธแค่สมาธิไป แล้วเวลามาเทียบกันทำไมเขาไม่รู้ล่ะ? เวลาเราพูดกันนี่เราว่าเรารู้ เราเข้าใจ หรือว่าครูบาอาจารย์เข้าใจสอนว่าปัญญาชำระกิเลส แล้วทำไมผู้ที่ทำจิตสงบอย่างนั้นเขาไม่รู้ ไม่รู้สติ เพราะอะไร? เพราะสมาธิกับใจนั้นเป็นอันเดียวกัน

เวลาสมาธิ จิตนี้เป็นสมาธิ จิตส่งออก จิตที่มันรักษาอย่างนั้นออกไป เพราะจิตนี้เป็นเรา ความผูกพันอันนั้นไป ถึงบอกว่ามันเป็นสมาธิที่ว่านอกจากศาสนาพุทธไป สมาธิในศาสนาต้องมีศีล การมีศีลไม่ให้เบียดเบียนเขา มีศีลให้เป็นผู้ที่บริสุทธิ์ มีเมตตาไป มีเมตตาแล้วยังเป็นสมาธิเข้ามาแล้ว ถึงได้ย่นขึ้น ยกขึ้นวิปัสสนาญาณ ปัญญาถึงได้เกิดไป เพราะปัญญาอันนี้มีก่อน

นี่เพราะว่าเราอยู่ในพุทธศาสนา ตั้งแต่พระพุทธเจ้าตรัสรู้มา ๒,๕๐๐ ปีเศษๆ แล้วเข้าใจ อันนี้ ถึงย้อนกลับไปว่าสมาธิอันนั้นเป็นสมาธินอกศาสนาได้ไป ถ้าต่อไปนี้ศาสนาถึงว่า ๕,๐๐๐ ปีไปแล้วมันก็เป็นสมาธิอันเดียวกัน เพราะว่าปัญญาอย่างนี้ ภาวนามยปัญญาปัญญาของพระพุทธเจ้านี้คนเข้าใจไม่ถึง พอเข้าใจไม่ถึงก็ไม่เชื่อว่ามีไม่

ถึงว่าสุตมยปัญญา เห็นไหม สุตมยปัญญาการศึกษาเล่าเรียนกันมา จินตมยปัญญา วิทยาศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักค้นคว้า หรือว่าพระปฏิบัติก็ยังเป็นจินตมยอยู่ เป็นจินตนาการอยู่ จนมันหมุนตัวเองขึ้นมาจนมันแว้งว่างไป มันหมุนเข้าไป ธรรมจักรมันเคลื่อนไปไป มันเป็นภาวนามยปัญญา ธรรมจักรเคลื่อนไปโดยธรรม ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เจ้าของ ไม่ใช่ของใคร เป็นภาวนามยปัญญา ธรรมโดยแท้ๆ ธรรมเหนือโลก ธรรมนอกโลก ธรรมออกจากโลก ธรรมที่ไม่มีในโลกธาตุนี้ กลับมาชำระกิเลสในหัวใจของเราที่อยู่ในโลกธาตุนี้ต่างหาก

มันเป็นปัญญานอกโลก เป็นปัญญาเหนือโลก ปัญญาพ้นจากโลก แล้วกลับมาชำระกิเลสออกไป ทีนี้ถึงว่าไม่มีเราไป ถ้ามีเราคิดนี้มีโลก มีความยึดติด มันเป็นปัญญาออกมาจากธรรมแท้ๆ เหมือนกับว่ามาจากจักรวาล มาจากอวกาศตกเข้ามาในโลกไป อุกกาบาตตกเข้ามาถึงโลก เห็นไหม มันมาจากนอกโลก แต่มันตกมากระทบโลก

นี่ปัญญาอย่างภาวนาปัญญาก็เหมือนกัน ปัญญาโดยธรรม ธรรมนี่คือธรรมชาติ ธรรมนี่คือความเป็นใหญ่ ธรรมทั่วไป สิ่งที่มีอยู่แล้วไป พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ธรรมนี้มีอยู่แล้ว เพียงแต่พระพุทธเจ้าไปตรัสรู้ พระพุทธเจ้าไม่ได้สร้างธรรมขึ้นมา พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมที่มีอยู่

โดยธรรมชาติ อุกกาบาตในอวกาศมันมีอยู่แล้วมันตกเข้ามากระทบโลก โลกนี้แตก โลกนี้
หวั่นไหว เห็นไหม

นี่ปัญญานอกโลก ปัญญาออกจากในโลกเรามันย้อนกลับมา ปัญญาโดยธรรมที่มีอยู่แล้ว
เข้าไม่ถึงก็ไม่เชื่อใจ พระพุทธเจ้าเข้าถึง พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ของที่มีอยู่เดิมพระพุทธเจ้าตรัสรู้
ใจธรรมถึงไม่เสื่อม ธรรมไม่มีวันเสื่อม เข้าถึงธรรมแล้วไม่มีวันเสื่อม กาลเวลาขนาดไหนก็
แล้วแต่ ผู้ที่ตรัสรู้ธรรมก็มีต่อไป

ผู้ที่ตรัสรู้ธรรม พระศรีอริยเมตไตรยก็มาตรัสรู้ธรรมต่อไป เพียงแต่ต่อไปนี่จิตคนจะ
ต่ำลง ศาสนาเสื่อม เสื่อมที่หัวใจคน หัวใจคนไม่เชื่อ หัวใจคนเข้าไม่ถึงธรรม พอเข้าไม่ถึงธรรมก็
ไม่เชื่อว่าปัญญาอย่างนี้มีไง ภาวนามยปัญญา ปัญญาโดยธรรมจักรนี่มีไง โดยธรรม เห็นไหม นี่
ปัญญาอันนี้ถึงว่าปัญญาชำระกิเลส ปัญญาของพระพุทธเจ้า ปัญญาพุทธะไง ผู้ที่รู้แล้วถึงมาสั่ง
สอนกัน ทีนี้ผู้ที่ปฏิบัติกัน สาวก สาวกะ ที่รู้ธรรมก็อันเดียวกัน

อันเดียวกันหมายถึงว่าปัญญาอย่างนี้ต้องผ่านปัญญาอย่างนี้ ปัญญาอย่างนี้ถึงชำระกิเลส
ได้ ปัญญาที่ชำระกิเลสได้คือปัญญาอันเดียวกัน ปัญญาอันเดียวกันถึงว่าเป็นปัญญาพุทธะ
พระพุทธเจ้าไม่ได้เป็นเจ้าของโดยเฉพาะ พระพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นเจ้าของโดยเฉพาะของท่านเอง
แล้วผู้ที่ปฏิบัติตามก็รู้เฉพาะของคนๆ นั้น ใจ ถึงชำระกิเลสในหัวใจดวงนั้นได้ใจ

นี่ถึงว่าปัญญาชำระกิเลส ปัญญาแท้ ปัญญาในพุทธศาสนา ถึงว่าศีล สมาธิ ปัญญา เพราะ
มีปัญญาอย่างนี้ รู้ปัญญาอย่างนี้ถึงได้กลับมารู้ถึงสมาธิ ย้อนกลับไปดูอันนั้นถึงอันใดผิดอันใดถูก
ใจ แล้วเราเข้ามาถึงศาสนา เราเข้ามาอยู่ในเหตุการณ์ เราเข้ามาในนี้แล้วเราถึงไม่ตื่นออกไป การ
ตื่นออกไปมันทำให้เราหลงออกจากทางอันนี้ ทางออกไปข้างนอก เพราะว่าอันนั้นเป็นการ
ส่งออกโดยหลงตั้งแต่เริ่มต้น

เริ่มต้นตั้งแต่อนุบาลก็เรียนคิดมาแล้ว แล้วพอขึ้นมามันก็จะออกไปนอทาง ถ้าเราถึงตรง
นี้แล้ว เป็นประโยชน์ให้เป็นประโยชน์ไป ประโยชน์คนที่ไม่เคยเข้าศาสนา มันเป็นประโยชน์
เหมือนกับว่าเป็นหนังตะลุงล่อเด็กใจ ถ้าเป็นเรื่องศาสนา ไปวัดนี้มันลำบากใช่ไหม? ลองเอาหนัง
ตะลุงเชิดเอามาให้เด็กดู เด็กมันจะตื่นตื่นมากเลย

นี่ก็เหมือนกัน เราไปวัดไปวาเกี่ยวกับเรื่องหนังตะลุงมันคนละเรื่องไหม? เรื่องหนังตะลุงมันคนละเรื่องเลย แต่เด็กมันชอบ มันเป็นเรื่องหนังตะลุงมันเห็นแล้วมันเป็นสีสัน นี่ก็เหมือนกัน สมาธิทำอย่างนั้นๆ มันเหมือนหนังตะลุงเพราะมันพิสดารนี่ไง คนก็ชอบไปสิ แต่ถ้าไปวัดไม่มีอะไรเลยไปวัด ธรรมะไง ธรรมะคือความเป็นไป คือว่าเทียบเข้ามาเป็นบุคคลาธิษฐานออกเข้ามาเทียบถึงใจควรทำอย่างนั้น ได้อย่างนั้น ทำอย่างนั้น ได้อย่างนั้นไง

จิตมีความคิดแล้ว เห็นไหม มีความทุกข์มันจะทำให้เราเร่าร้อน ถ้ามีความสุขมันทำให้เราชุ่มเย็น สุขเกิดจากอะไร? สุขเกิดจากการเรเริ่มสละออกจากที่ว่าเรยึดติด นี่ธรรมะไง สุขเกิดจากการที่เราควบคุมตัวเราเองด้วยการมีสติ ด้วยการสละทาน ทานออกไปเพื่อให้ในหัวใจเรามีอากาศที่มันวนเวียนได้ ไม่ให้หัวใจอั้นตัวอยู่ตลอดเวลาไง

ความคิดที่เข้ามาถึงใจเรานั้นเก็บกดอยู่ๆ คิดถึงสิ่งไม่ดีแล้วมันจะสะเทือนใจมาก การสละทานออกไปเพื่อจะให้ความเก็บกดหรือว่าความอึดอั้นในหัวใจมันได้หมุนเวียนออกไป อากาศได้ถ่ายเท ความทุกข์ ความที่เก็บกดอยู่ในใจนั้นได้ถ่ายเทออกไป นี่ทานมันให้ผลตั้งแต่เริ่มทำทานก็ได้บุญอันแรกก่อนแล้ว แล้วพอสละออกไปบ่อยๆ มันจะฝึกหัดการเก็บกดในใจเพราะความตระหนี่ ความคิดเหมือนกันเลย นี่มันเริ่มถ่ายออกๆ นี่ธรรมะไง

ถึงว่าไปวัดต้องเป็นอย่างนั้นนะ ทาน สีล ภาวนา ทีนี้ไปวัดมันถึงว่าเป็นเรื่องของธรรมเป็นธรรมคือการชำระกิเลส ธรรมเหนือโลกไง ธรรมที่จะพ้นจากโลก แต่ถ้าอย่างที่เขาทำกันนั้นหนังตะลุง เอานางหนังตะลุงมาอวดกัน แล้วก็ตื่นตื่นไป แล้วเราจะเอาอะไร? เพียงแต่ว่าหนังตะลุงนี่มันหลอกเด็กใจ บอกให้ทำทานมันไม่รู้จักหรือ ถ้าหนังตะลุงมันรู้จัก หนังตะลุงรู้จักเพราะมันเห็นภาพชัด อันนั้นเป็นอีกอย่างหนึ่ง

เราคิดหรือ พูดถึงว่าสมาธิเป็นอย่างนั้น มันพูดมันก็พูดง่ายใช่ไหม? แล้วมันเห็นได้ง่ายทำไมคนที่ได้สมาธิ คนที่ทำอย่างนั้น ทำไมเขาไม่รู้ตัวเขา? ทำไมเขาไม่รู้ลึว่าพายุเกิดขึ้นแล้วมันต้องสงบ สมาธิเป็นอย่างนั้นแล้วมันต้องเสื่อมไป คือว่ามันไม่สามารถชำระทุกข์ได้ไง เพราะมันไม่ใช่ในศาสนาพุทธไง มันไม่ใช่ธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ไง มันไม่มีครูบาอาจารย์คอยบอกนะสิ ว่าหลงๆ พังๆ มันง่ายไป เป็นอย่างนั้น ผิดอย่างนั้น ถูกอย่างนั้นง่ายสิ ง่ายเพราะคนนั้นทำ (เทปสิ้นสุดเพียงเท่านี้)